

Roskilde Universitet

Vejleder Hanne Themsen

COVID-19 i Restaurations branchen

Et studie om medarbejderne
og deres trivsel

Patrick Rostrup Peters – 61353

Tobias Rydahl – 58697

Indholdsfortegnelse

<i>Abstract</i>	3
<i>Indledning</i>	4
<i>Motivation</i>	4
<i>Afgrænsning og refleksion</i>	5
<i>Problemfelt</i>	6
<i>Problemformulering</i>	6
Underspørgsmål.....	6
<i>OM COVID-19</i>	6
<i>State of the Art</i>	7
Artikel 1:.....	7
Artikel 2:.....	8
<i>Restriktioner for restaurationsbranchen</i>	10
Marts.....	10
April.....	10
Maj	10
September	11
Oktober	11
<i>HORESTA</i>	12
<i>Videnskabsteoretisk afsnit med inddragelse af kritisk teori</i>	13
Generelt	13
Introduktion	14
Introduktion til kritisk teori.....	14
De fire generationer inden for kritisk teori.....	15
Verifikation vs. falsifikation - Karl Popper	15
<i>Metode</i>	17

Kvalitativ metode	17
Det kvalitative forskningsinterview	17
<i>Teori</i>	18
Axel Honneths anerkendelsesteori	18
Privatsfæren	19
Den retslige sfære.....	20
Den solidariske sfære	20
Hartmut Rosa	21
Eklekticisme	23
Katastrofepsykologi	24
<i>Analyse og diskussion</i>	27
Arbejdsliv og økonomi	27
Socialt.....	32
Psykisk.....	36
<i>Konklusion</i>	38
<i>Litteraturliste</i>	39
Bøger.....	39
Artikler	40
Hjemmesider.....	40

Abstract

This thesis seeks to determine the state of the working people in the restaurant business in the midst of the COVID-19 pandemic. Our focus is primarily based on the psychological aspect of the catastrophe, and as such our included interviewees have not been directly affected with the virus, but rather the precautions enforced by the danish government.

To determine if the COVID-19 pandemic is a catastrophe, we've included Atle Dyregrov's thesis on 'catastrophic psychology' in which he defines different types of catastrophes, their plausible toll on the affected populations and the following psychological repercussion of those not necessarily directly affected by a catastrophe.

Our interviewees have been chosen to reflect the different roles a restaurant employs, such as waiters, managers and owners; to better understand the depths of which the restrictions made by the government encases the lives of those mentioned. We've also included the trade association and employee organization Horesta for their comments and discussion on the subject.

Both Hartmut Rosas theory on societal acceleration and Axel Honneths theory on acknowledgement are described and used as means of determining the state of the restaurant worker, in regards to the COVID-19 virus. In our State-of-the-art section we've included two prior theses' on COVID-19 with different perspectives – These are in our analysis discussed and reflected upon in correlation with our own findings.

The thesis concludes with an understanding of the effect of the COVID-19 and the danish government's restriction on the working people in the restaurant business, but it also reflects the undeniable possibility of a more serious psychological problem in our society for the coming future with stress levels being as potent as described in our analysis of the situation.

Indledning

Hvad med tjenerne, kokkene og restaurantejerne? Vi hører i medierne hver dag om befolkningens forringelse af deres livskvalitet på grund af nedlukninger og fyringsrunder m.m. Men hvad med service-, fødevarer- og kulturbranchen?

I denne rapport vil vi undersøge, hvilke psykologiske konsekvenser COVID-19 har påført den hårdest ramte og samtidig en af de mindst omdiskuterede brancher ift. medarbejdernes velvære.

Under inddragelse af Honneths anerkendelsesteori, Rosas acceleration- og decelerationsteori og Dyregrovs katastrofepsykologiteori ser vi på fire forskellige mennesker og deres positioner i restaurationsbranchen, samt hvordan de hver især påvirkes af COVID-19 og regeringens restriktioner.

Rapporten tager yderligere udgangspunkt i tidligere udviklede artikler med afsæt i COVID-19, som referencepunkter samt til vurdering af konklusioner løbende i analyseafsnittet. Endeligt byder rapporten på en afrundende konklusion på vores problemfelt og -formulering.

Motivation

Vi ønsker kort fortalt med denne rapport at undersøge en branche som står os selv meget nært, og som vi altid har haft et særligt forhold til. Yderligere motiverer dette emne os, da det er samfundsrelevant for hele befolkningen og samtidig aktuelt netop nu. Regeringens restriktioner helt generelt påvirker os alle, men netop også restriktionerne for restaurationsbranchen påvirker ligeledes en stor del af befolkningen på den ene eller anden måde. Af denne årsag finder vi det relevant at undersøge hvilke psykiske konsekvenser det kan have for personer i denne branche. Det vil vi undersøge ved at interviewe personer med forskellig baggrund og stillinger i faget. Dette skal hjælpe med at sætte fokus på alvorlighederne i og konsekvenserne for landets situation samt forsøge at gøre os klogere på, hvordan pandemien påvirker denne gruppe af mennesker, samt deres erhverv som helhed. Målet er at få så kvalitative udtalelser fra vores informanter, at de kan bruges i vores analyse, som til sidst gerne skal ende ud i nogle sammenhængende svar på, hvordan disse oplevelser kan forstås og perspektiveres ved hjælp af vores inddragede teori.

Afgrænsning og refleksion

I forhold til vores metodiske empiriindsamling, hvor vi har valgt at afholde telefoniske interviews, har vi yderligere valgt udelukkende at afholde disse med to restauratører og en ansat fra hver af en af deres restauranter. Dette for at holde fokus og ikke spænde for vidt med opgaven og empiriindsamlingen. Af denne årsag har vi valgt at fravælge en nærmere undersøgelse af bl.a. regeringens holdninger og grundlag for de i rapportens inddragede restriktioner, samt de inddragede interviewpersoners nære kontakter.

Det sidste kunne ellers have været relevant ift. Honneths anerkendelsesteori, men det ville gøre opgaven for omfattende – både omfangsmæssigt og fordi det havde forudsat mange flere interviews. Derudover har vi afholdt os fra inddragelse af en erhvervspsykolog, selvom dette ligeledes kunne have haft relevans for opgaven og dens resultater.

Dog har vi måtte indse, at det både har været ressource- og tidskrævende for både os og vores benyttede aktører, hvilket har tvunget os til at tage nogle fravalg og svære prioriteringer undervejs i processen.

Til sidst havde vi også i tankerne at interviewe HORESTA, da konkrete udtalelser fra dem kunne være interessant at holde op mod både restauratører, ansatte og evt. regeringen el lign. Et decideret interview kunne ikke lade sig gøre, men mod vores forventninger fik vi alligevel kontakt til deres analyseafdeling, nærmere bestemt deres cheføkonom, Jonas Kjær, som var behjælpelig med diverse brugbar empiri.

Yderligere fik vi lov at stille ham nogle spørgsmål via mail, hvorfor vi alligevel fik nogle udtalelser fra dem, hvorfor vi ikke var nødsaget til kun at benytte sekundær empiri fra HORESTA.

Problemfelt

Vi ønsker med denne rapport, at undersøge de psykologiske konsekvenser for ejere og ansatte i restaurationsbranchen, på baggrund af pandemien, COVID-19, som ramte Danmark i foråret 2020. En mere konkret problemformulering med henblik på at besvare denne rapport vil fremstå til sidst i dette afsnit. Vores problemfelt fokuserer på netop den valgte branche, da vi selv mener, at det er et af de områder i det danske samfund, der er blevet ramt enormt hårdt, både ud fra et økonomisk og psykologisk aspekt. Da dette projekt bliver skrevet i psykologi, vil vores fokus primært være rettet mod de psykologiske konsekvenser.

Problemformulering

- Hvilke psykologiske implikationer har regeringens restriktioner i forbindelse med COVID-19 pandemien haft for restauratører og deres ansatte?

Underspørgsmål

Hvilke udfordringer og problematikker oplever de adspurgte restauratører og ansatte der har været forbundet med covid 19 pandemien?

OM COVID-19

Vi har valgt at udarbejde et kort skriv om COVID-19, da det fylder en stor del af denne rapport. Dog vil det ikke blive udforsket meget detaljeret, da vores fokus udelukkende er på de psykologiske konsekvenser for de berørte ejere og ansatte i restaurationsbranchen i København.

“COVID-19”, eller som vi på daglig basis hører det omtalt “Corona”, var i foråret 2020 en nyopdaget virus, som menes at stamme fra Asien, hvor det første gang blev omtalt. Det var ligeledes i Asien, nærmere beskrevet Wuhan, hovedbyen i provinsen Hubei i Kina, at virussen menes at være opstået. COVID-19 omfatter flere alvorlige luftvejsvirus med stor smitterisiko, og den stammer oprindeligt fra dyr, hvorfra det har spredt sig til mennesker. COVID-19 er dråbesmitte, hvorfor virus spredes gennem nys, hoste, råb, sang og tale, hvor mikroskopiske dråber udsendes og kan ramme slimhinder i mund, næse eller øjne hos andre. Da virus ikke

som sådan er luftbåren, men afhængig af dråber, som falder hurtigt til jorden, er fysisk afstand og håndhygiejne det bedste værn mod smitte.

Symptomerne varierer enormt fra person til person, da nogle mennesker (især yngre) kan have virussen uden at mærke det, og andre (især ældre) kan have kraftige symptomer såsom vejrtrækningsproblemer, feber, tør hoste og træthed. Virussen spredte sig hurtigt rundt i hele verden og ramte ligeledes Danmark allerede i marts 2020. Lige siden har dele af befolkningen og ikke mindst regeringen været enormt opmærksomme på nedkæmpningen af COVID-19, hvilket har ført til en lang række restriktioner for det danske samfund, herunder ikke mindst restaurationsbranchen (www.coronasmitte.dk besøgt 20/9-2020).

State of the Art

I følgende afsnit har vi valgt at inddrage eksisterende forskningsundersøgelser vedrørende vores emne- og problemfelt. Dette med henblik på at få afdækket hvor der potentielt kunne være manglende information på området. Afsnittet er opdelt ud fra to forskellige artikler, der hver især dækker et varieret aspekt af COVID-19s effekt på det danske samfund og dets indbygges psyke og velvære. Formålet er henholdsvis at sammenligne resultater som at diskutere samme senere i rapporten.

Artikel 1: Compliance Without Fear: Individual-Level Protective Behaviour During the First Wave of the COVID-19 Pandemic.

Denne artikel omhandler en undersøgelse på tværs af otte lande og omtrent 26.000 mennesker i relation til deres individuelle beskyttende tiltag ift. den første bølge af COVID-19 pandemien. Undersøgelsen søger at fremstille den bedst mulige handleplan for fremtiden i relation til eventuelle kommende bølger. Det drejer sig især om effektiv vidensdeling med henblik på eftergivenhed til nytilkomne retningslinjer, altså om befolkningen vil indordne sig efter potentielle fremtidige restriktioner.

Titlen (oversat): "Overholdelse uden frygt" tager udgangspunkt i den endegyldige konklusion fra artiklen som værende den bedst givende handleplan for at styrke

befolkningens egne tiltag til at medvirke i at stoppe af smitten. Velværende en omfattende og brugbar vidensdeling fra regering til befolkning. Denne konklusion er udarbejdet via en form for udelukkelsesmetode, hvori forskerne har analyseret deres indsamlede data samt sat det i et historisk perspektiv af lignende kaliber med andre pandemier/epidemier.

Det første af deres to diskussionsspørgsmål omhandler brugen af frygt som metodevalg, fx skræmmekampagner, hvori hensigten er at skræmme befolkningen i en sådan grad, at de føler sig utrygge ved ikke at overholde udstukne retningslinjer til hæmning af smitte. Denne metode fraråder artiklen dog at anvende, da den ikke umiddelbart har en effekt på personer, der typisk ikke lader sig skræmme, og da den kan afføde andre uønskede psykologiske konsekvenser i form af fx stress og social isolering.

Den anden fremgangsmåde omhandler en tillidsbaseret tilgang til regeringens eller statens måde at håndtere en krise på. Denne type krise samt det tillidsbaserede forhold skabte nogle uhensigtsmæssige komplikationer ift., at folk, der ikke havde forudgående tillid til den politiske regering, oftest heller ikke havde det efterfølgende. Modsat havde tilhængere af regeringens *for meget tillid*, hvilket forårsagede, at de tog mindre hensyn til deres egne individuelle smittestop og den generelt skærpede hygiejne.

Konklusionen fra artiklen blev derfor som nævnt tidligere, at for at sikre en så solid og hensigtsmæssig handleplan for, hvordan man får en befolkning til at involvere sig i nye retningslinjer og smitte-modvirkende tiltag, bør regeringen eller magthaverne stille konkret data om omfanget til rådighed for befolkningen samt generelt facilitere effektiv vidensdeling. Derved skabes en metode, der bygger på befolkningens eget initiativ, frem for henholdsvis skræmmekampagner og blind tillid.

[Artikel 2](#): Does the introduction of a mandatory policy on face mask use elicit risk-compensation? Evidence from Denmark during the SARA-CoV-2 pandemic using an instrumental variable approach (Jørgensen et al.).

Artiklen tager, som titlen indikerer, udgangspunkt i brugen af mundbind/visir i den danske befolkning, og problemstillingen lyder på, hvorvidt brugen af mundbind medvirker til, at befolkningen lempes på deres egne forholdsregler på baggrund af forestillingen om mundbindet som et sikkerhedsværn.

Undersøgelsen benytter en instrumental variabel tilgang som metodevalg og understreger, at empirien primært er indhentet via observationer i det danske offentlige transportsystem. Denne metode prioriterer dynamiske observationer frem for statiske laboratorieforsøg med det formål og argumentationsgrundlag, at aktanterne i undersøgelsen agerer ud fra deres omgivelser og derved udbytter det med dagligdagskonkrete og underbevidste data frem for overtænkte eller misvisende data.

Artiklens to hovedspørgsmål omhandler, hvorvidt mundbind højner befolkningens opmærksomhed på hygiejne, og om det har en effekt på antallet af personer i deres tætteste omgangskreds. Derudover om mentaliteten i brugen af mundbind i befolkningen ændres ift. at se mundbindet som et større beskyttelseselement end det praktisk talt er – dette fx ved at indgå i situationer de ellers ville have undgået uden brug af mundbind.

Konklusionen fra artiklen på det første arbejdsspørgsmål lyder, at befolkningen ikke har større opmærksomhed på hygiejne på baggrund af brugen af mundbind, og at folk ikke mindsker den inderkreds af mennesker, de hyppigt interagerer med. Konklusionen på det andet arbejdsspørgsmål er, at netop brugen af mundbind kontra uden brug under COVID-19, styrker befolkningens forestilling om sikkerhed, og folk udsætter sig hermed for situationer med større risikosmitte, fx hvor mange mennesker er samlet, samt holder mindre generel afstand i det danske offentlige transportsystem.

I dette projekt vil vi diskutere resultaterne fra ovenstående artikel i relation til de restaurantmedarbejdere, der har direkte kundekontakt i form af servering og præsentation af mad. Deler de samme forestillinger om mundbindet som sikkerhedsværn i deres erhverv som i underholdnings-, kultur-, & fødevarerbranchen? Hvis ikke, kan det i så fald betyde, at arbejdsliv og transport ikke har samme værdiforståelse – altså at der er tale om en difference i situationers vigtighed ift. hygiejne og beskyttelse mod smitte? Dette vil vi undersøge via henholdsvis vores interviews samt udfolde i analyse- og diskussionsafsnittet i rapporten.

Restriktioner for restaurationsbranchen

I dette afsnit har vi valgt at inddrage en kort opridsning af de forskellige datoer og restriktioner som havde/har en direkte indvirkning på restaurationsbranchen. Udvalgte af disse vil vi benytte i vores interviews, samt pege på de konsekvenser det måtte medføre for informanterne i vores analyseafsnit. Alle datoerne er fra året 2020 og indsamlet primært fra <https://coronasmitte.dk>, den officielle danske hjemmeside for COVID-19. information.

Marts

10.: Den første hjælpepakke træder i kraft, hvor virksomheder får lov til at udskyde momsbetaling, arbejdsmarkedsbidrag og indkomstskat.

12.: Den anden hjælpepakke træder i kraft. Her får virksomheder to nye garantiordninger, refusion fra første dag en medarbejder er syg pga. COVID-19 eller i karantæne, og ordningen omkring arbejdsfordeling bliver fleksibel.

13.: Første pressemøde: Store dele af landet lukker ned som følge af forhøjede smittetal, dvs. skoler, offentlige institutioner, fitnesscentre, kulturinstitutioner og restauranter. Restauranter forsøger sig med take-away-substitutter.

16.: Den tredje hjælpepakke indeholder udskydelse af momsbetalingen for små og mellemstore virksomheder samt udskydelse af fristen for betaling af B-skat.

17.: Sjette pressemøde, hvor det bliver forbudt at forsamles mere end 10 personer. Storcentre, frisører, restauranter mv. lukker ned. Gældende fra 18. marts.

23.: Syvende pressemøde: Alle hidtidige tiltag forlænges til d. 13. april.

31.: Ny hastelov: Regeringen får mulighed for at forbyde forsamlings på mere end to personer.

April

18.: Regeringen og Folketinget justerer og udvider hjælpepakkerne til dansk økonomi.

21.: Alle, der har symptomer på COVID-19, skal fremover testes for smitte.

Maj

10.: Sundhedsstyrelsen ændrer retningslinjer til én meters afstand i det offentlige rum.

11.: Forsamlingsforbuddet på flere end 10 personer forlænges til 8. juni.

12.: Ny teststrategi: Myndighederne vil fremover opspore alle, som har været i kontakt med en smittet, hvorefter de testes og isoleres.

18.: Restaurations- og caféliv, folkekirken og trossamfund samt ind- og udlån på bibliotekerne genåbner.

September

17.: Der indføres restriktioner for natteliv og restaurationsbranchen i hovedstadsområdet. Dvs. at flere områder bliver underlagt opholdsforbud og restauranter m.m. lukkes ned, gældende fx i Kødbyen og på Islands Brygge.

19.: Smittetallet stiger, og restauranter og barer skal nu lukke kl. 22. Som gæst skal man bære mundbind, når man ikke sidder ned.

25.: Grundet stigende smitte forlænges de tiltag, der meldtes ud d. 18. september, til og med d. 18. oktober.

Oktober

23.: Udvidelse af bl.a. kravet om at bære mundbind og sænker forsamlingsloftet fra 50 til 10 personer.

24.: Mundbindskravet forlænges til 2. januar 2021.

November og primært decembers nye tiltag har vi valgt at afgrænse os fra da vores interviews er udarbejdet inden disse. Desuden har vi under vores opsporing af disse restriktioner stødt på flere ubesvarede dilemmaer, som forekommer i restaurationsbranchen for medarbejderne, nogle af disse samt andre er endvidere blevet inddraget i omtalte interviews. Inddragede billeder er hentet fra Fødevarerstyrelsens hjemmeside, der prøver at komme i forkøbet med nogle af spørgsmålene, som ikke bliver besvaret under pressemeddelelserne. (<https://www.foedevarestyrelsen.dk/Leksikon/Sider/Coronavirus-og-foedevareer-Cafeer-restauranter.aspx>, 01-12-2020).

HORESTA

Dette afsnit har vi valgt at inddrage, da vi finder det nødvendigt at inddrage restaurationsbranchens brancheorganisation for på den måde at få en vinkel mere på selve rapporten og dermed et bredere perspektiv på opgaven.

HORESTA er en forkortelse for Hotel-, restaurant- og turisterhvervets arbejdsgiverforening, og består af en brancheforening og en arbejdsgiverforening. Det er en af de ældste medlemsorganisationer i Danmark, og der arbejdes for at opsøge viden om og udvikle erhvervet, samt for at varetage dets interesser (<https://www.horesta.dk/om-horesta> 10/12-2020).

I en artikel på Horestas hjemmeside kan det i dag læses, at regeringens restriktioner spiller en betydelig rolle for overlevelsen for restauratørerne. Efter at organisationen har fået et indblik i nogle af tallene fra Danmarks Statistik, viser det bl.a., at antallet af aktive konkurser, til trods for de mange hjælpepakker, er steget med 11 pct. i 2020. Ikke nok med det, så er det ifølge statistikkerne og cheføkonom hos HORESTA, Jonas Kjær, restauranterne, der er hårdest ramt. Her ses der en stigning på hele 47 procent i forhold til samme periode sidste år, hvor april har været den hårdeste

(<https://www.horesta.dk/nyheder/2020/december/nye-tal-flere-konkurser-blandt-aktive-hoteller-og-restauranter/?requestTag=10/12-2020>).

Derfor mangler der forståelse fra HORESTAs side for regeringens håndtering af hjælpepakkerne, i forbindelse med den seneste lukning af restauranterne, onsdag d. 9. december. Her viser det sig, at restauranterne fratages muligheden for kompensation, hvis de har omsætning fra d. 9. dec. Brancheorganisationen savner logik i, at forretningerne skal straffes for at forsøge, at finde nye muligheder, omstille sig og skabe en omsætning på anden vis, i disse tider.

HORESTA har ligeledes appelleret både direkte til politikerne og gennem diverse medier til, at forårets hjælpepakker blev genåbnet, da dette ikke er aktuelt på nuværende tidspunkt (<https://www.horesta.dk/nyheder/2020/december/takeaway-problematik-loenkompensation-er-kun-for-tvangslukkede-virksomheder-uden-nogen-omsaetning/?requestTag=10/12-2020>).

Generelt set må det siges, at HORESTA kæmper en hård kamp for især restaurationsbranchen. Yderligere ser det også ud til, at det er en den branche i kulturlivet og måske endda i samfundet som helhed, der har mest brug for opbakning, hvis man ser på

HORESTAs egen hjemmeside. Her viser en nyere medlemsanalyse, at hovedparten af branchens virksomheder først forventer at komme tilbage på normalt omsætningsniveau om lang tid. Yderligere efterspørges en rettesnor for, hvornår og hvordan restriktionerne lempes eller udfases. Kritikken opstår bl.a. på baggrund af, at det viser sig, at netop restaurationsbranchen er underlagt flere restriktioner end noget andet erhverv. (<https://www.horesta.dk/nyheder/2020/august/horesta-giv-os-objektive-kriterier-for-afvikling-af-corona-restriktioner/> 10/12-2020).

Horestas formand, Jens Zimmer Christensen, udtaler yderligere, at de under hele COVID-19 har accepteret retningslinjerne og lyttet til myndighedernes anbefalinger. Dog savner de en opstilling af nogle objektive kriterier, så man ved, hvad der skal til, før restriktionerne ophæves, ligesom der igen sættes fokus på en revurdering og genindsætning af de oprindelige hjælpepakker fra foråret. Helt grundlæggende bliver der ifølge formanden gamblet med alt for mange arbejdspladser, hvorfor han mener, at der må tages bedre hånd om et erhverv, som netop bliver pålagt et så omfattende antal restriktioner som restaurationsbranchen.

Videnskabsteoretisk afsnit med inddragelse af kritisk teori

Vi har valgt at gribe denne rapport an fra en kritisk teoretisk vinkel. Dette baserer sig på, at denne teori både fokuserer på de samfundsmæssige omstændigheder, organisationer og individet, samt hvordan disse fungerer og ikke mindst interagerer med hinanden. Da vores projekt om de psykologiske konsekvenser i restaurationsbranchen ligeledes omhandler disse førnævnte faktorer, ser vi en adækvat brug af vores valgte videnskabsteori og teori.

Generelt

Videnskabsteorien er en relativt ung, filosofisk og tværfaglig disciplin, der i særlig grad studerer præmisserne for videnskaben og dens metoder. Yderligere forsøger den, fra vidt forskellige udgangspunkter, at undersøge de grundlæggende spørgsmål om videnskaben og dens legitimitet. Med dette kigges der fx på, hvad viden overhovedet kan siges at være, og hvornår en given teori er bevist. Derudover hvad det vil sige, at noget er bevist, og hvad dette betyder for sand viden (Føllesdal, 1992, s. 81).

Introduktion

Vi vil i dette afsnit redegøre for vores videnskabsteoretiske ståsted; kritisk teori. Vi har valgt at tage udgangspunkt i den kritiske teori, da den fokuserer på de samfundsmæssige forhold, hvilket er interessant for netop dette projekt. Teorien skal i sin selvforståelse bidrage til at realisere samfundet, som det bør være, og den står dermed i modsætning til positivismen og den kritiske rationalisme, da disse ikke vil anerkende en grundlæggende forskel mellem naturvidenskab og samfundsvidenskab (Jacobsen, 2015: 251).

I forlængelse af den principielle problematisering af videnskabens muligheder for at frembringe objektive sandheder, vil vi introducere den kritiske teori, som vi anser for et godt udgangspunkt for at stille sig kritisk overfor regeringens håndtering af COVID-19, samt for at se nærmere på udviklingen og påvirkningen af medarbejderne ift. konsekvenserne og håndteringen af COVID-19.

Yderligere vil vi med dette undersøge, hvor og hvordan kritisk teori adskiller sig fra andre teorier/videnskabsteorier.

Kritisk teori som videnskabsteoretisk retning kan siges at kunne opdeles i fire forskellige generationer, som vi i nedenstående vil udarbejde en kort gennemgang af, for at danne en overordnet forståelse og et fundament for det videre arbejde. Der vil primært blive fokuseret på tredje og fjerde generation af den kritiske teori, da vi har indsnævret vores teoretiske afsæt til Axel Honneth og Hartmut Rosa.

Introduktion til kritisk teori

Kritisk teori er med afsæt i den tyske sociolog og filosof Karl Marx (1818-1883) og den endnu tidligere tyske filosof G.W.F. Hegel (1770-1831) en omfattende samfundsteori, sat i værk i slutningen af 1920'erne af de tyske filosoffer Max Horkheimer (1895-1973) og Theodor W. Adorno (1903-1969). Teorien er et alternativt syn på videnskaben, der netop med Hegel som fundament er inspireret af Marx men derudover også af den østrigske læge Sigmund Freud (1856-1939).

De fire generationer inden for kritisk teori

Den kritiske teori kan (uofficielt) opdeles i 4 generationer. Den første generation udsprang mellem første og anden verdenskrig, og blev grundlagt af tidligere nævnte Horkheimer og Adorno, samt flere med tilknytning til Frankfurterskolen. Det var især med inspiration fra den marxistiske og psykoanalytiske teori og med det formål at bidrage til menneskers oplysning og frigørelse, der motiverede teoriens udvikling. Yderligere ville man gøre den kritiske teori mere engageret i samfundsudviklingen og mere reflekterende over sin plads i historien. (Juul, 2012, s.321).

I 1965 overtog den tyske sociolog og filosof Jürgen Habermas (1929-) rollen som den kritiske teoris hovedskikkelse, da han blev anerkendt for at fastholde det ideologikritiske udgangspunkt, hvor betydningen forblev videnskabsteoretisk. Habermas er bl.a. kendt for sine teori om distinktionen mellem *system- og livsverden* samt om *den herredømmefrie samtale*, som et middel til at gøre det saglige argumenter til instrument for politisk styring.

Den tyske sociolog og filosof Axel Honneth (f. 1949) anses som værende den mest fremtrædende i den tredje generation af kritisk teori. Dog er hans fokus mindre markant ift. det ideologikritiske udgangspunkt, og han har i stedet fået en mere socialfilosofisk profil, hvorfor opfattelsen af kritik og kritisk teori er blevet mindre entydig efter hans indtræden. Honneth er kendt for sin anerkendelsesteori og har ligeledes arbejdet selvstændigt med opfattelsen af menneskets frihed. Det er ifølge Honneth, den kritiske teoris opgave, at identificere de barrierer der måtte være, for at mennesket kan opnå forskellige former for anerkendelse.

Hartmut Rosa (f. 1965) er tysk sociolog og kritisk teoretiker og arbejder med acceleration og fremmedgørelse i højhastighedssamfundet. Han anses for at repræsentere den fjerde generation af kritisk teori. Honneths og Rosas teorier udfoldes yderligere under teoriafsnittet nedenstående.

Verifikation vs. falsifikation - Karl Popper

I perioden mellem første og anden generation af kritiske teoretikere, mente en anden gruppe af teoretikere (kaldet de "logiske positivister") i første halvdel af 1900-tallet, at alle videnskabelige teorier måtte kunne bevises, før de kunne påstås at være sande. Her mente man altså nærmere bestemt, at videnskabens resultater skulle kunne verificeres og

efterfølgende bekræftes af andre eksperimenter, for at kunne blive betegnet som ordentlig eller redelig videnskab. Dette forhold gælder stadig.

At dette i sig selv skulle være tilstrækkeligt gjorde den østrigske videnskabsfilosof, Karl Popper (1902-1994) dog op med, da han introducerede en skærpelse heraf i form af det, som sidenhen blev omtalt "den kritiske rationalisme". Med dette synspunkt indførte han det såkaldte falsifikationsprincip. Popper mente, at man aldrig kan bevise en teori, men at den snarere og tværtimod er nødsaget til at kunne blive modbevist, for at kunne fremstå som videnskab. Videnskabelige resultater er kun sande, indtil andet er bevist, og de er dermed ikke absolutte, hvilket er præmissen i dette princip. Ifølge Popper skulle en videnskabelig teori dermed kunne efterprøves med risiko for, at tidligere resultater ville blive falsificeret, og dermed modbevist. Det klassiske eksempel til illustration af Poppers opgør med positivismen er udsagnet: "Alle svaner er hvide". Det var på daværende tidspunkt sandt, fordi ingen i Europa på det tidspunkt havde set sorte svaner, men kun relativt sandt, fordi man siden har fundet dem. Derfor indførte Popper falsifikationsprincippet som et nyt kriterium. Ifl. det kan en sandhed kun være sand i videnskabelig forstand, hvis den principielt set kan modbevises. Det er ligeledes derfor at teologi i den forstand ikke regnes for videnskab, da Gud, hverken kan bevises eller modbevises. (Lübcke, 1983, s. 91).

I relation hertil supplerer man inden for kritisk teori kriterierne for videnskab, at samfundsvidenskab må forpligte sig videnskabeligt på sandheden i en langt mere omfattende forstand, end man almindeligvis tænker det. "Kritisk teori skal ikke blot registrere den sociale virkelighed, som den er, men tillige bidrage til den historiske realisering af samfundet, som det bør være". (Lippert-Rasmussen, 2015, s. 35).

Den adskiller sig primært fra de øvrige traditionelle videnskabelige teorier ved at tilsidesætte kravet om værdifrihed, idet den tilstræber at frigøre mennesket fra samfundsmæssig tvang og undertrykkelse.

Metode

I indeværende afsnit vil vi redegøre for de inddragede metoder, vi har valgt at benytte i dette projekt. Projektet er bygget op om den kvalitative metode, da vi vurderede, at det netop var denne metodiske tilgang, som kunne bidrage bedst i forhold til vores udarbejdede problemstilling. Da vores opgave primært bygger på interviews med restauratører og medarbejdere, har vi ligeledes valgt at udarbejde en analysestrategi, som gerne skulle give en lettere og mere fokuseret proces. Yderligere for på den måde at kunne få bedst mulige resultater af vores empiriindsamling, da vores interviewspørgsmål primært bygger på den teori, vi har udvalgt.

Kvalitativ metode

Vi har som nævnt ovenfor valgt udelukkende at inddrage de kvalitative teknikker. Dette skyldes til dels en afgrænsning af vores projekt for at holde empiriindsamlingen på et enkelt niveau. Derudover er det valg, vi har truffet på baggrund af en fælles overbevisning om, at det var med denne metode, vi ville få indsamlet de mest nyttige resultater til netop vores projekt.

Det kvalitative forskningsinterview

Vi har med dette projekt til hensigt at undersøge, hvilke konsekvenser der måtte være for restauratører og deres ansatte i en pandemi-krise som den, vi netop oplever i skrivende stund med COVID-19. Af samme årsag har vi valgt udelukkende at arbejde med et mindre udvalg af førnævnte restauratører og ansatte, for at holde fokus på opgavens formål. På denne måde kan vores projekt altså siges at bestå i en enkelt primær-del, hvor vi undersøger restauratørers og de ansattes oplevelser af konsekvenserne ved COVID-19. Dette gør vi ved at benytte det kvalitative forskningsinterview, for på den måde at kunne opnå et nuanceret indblik i deres oplevelser af situationen. Vi har ligeledes udvalgt og formuleret vores teoretiske afsnit tidligt i processen, for på den måde at kunne udarbejde vores interviewspørgsmål på baggrund af netop vores teori. Dette gør, at vi efter transskribering kan lave en struktureret analysemetode, hvor vi opdeler udtalelserne i forskellige temaer, hvilket gør selve analysearbejdet mere struktureret.

Under vores udarbejdede interviews har det specielt været vigtigt for os at finde ud af, om og hvordan vores interviewpersoner har oplevet, at hverdagen har ændret sig efter at COVID-19

indtraf, samt hvordan diverse restriktioner har besværliggjort deres arbejde, og hvordan det påvirker dem.

Yderligere har det været interessant at undersøge, hvordan man har gjort sig umage for at skabe en balance i en ny hverdag, og hvilke konsekvenser det kan have haft på de forskellige fronter, herunder både i arbejdslivet og socialt, og ikke mindst i samfundet generelt. Med det kvalitative forskningsinterview vil vi forsøge at fortolke interviewpersonernes egne perspektiver og tematisere deres beskrivelser af de konsekvenser, der måtte være i dagligdagen. Interviewene bliver benyttet som professionelt værktøj, og der laves grundigt forarbejde forud for selve interviewene, da de har et specifikt formål, samt særlig spørgemetode og tilgang (Kvale & Brinkmann, 2015: 49). Selve interviewformen valgte vi at holde meget afslappet, og vi har ligeledes valgt at benytte formen med en semistruktureret tilgang for at kunne følge op på eventuelle beretninger fra interviewpersonerne og ligeledes holde samtalen på et niveau i lighed med en hverdagssamtale. Dog ligger der stadig altid en dagsorden bag, hvilket er med til at styre, hvor samtalen bevæger sig hen men uden at være direkte styrende og præcis i opfølgende spørgsmål (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 37).

Teori

I denne opgave har vi valgt at arbejde med forskellige teoretiske afsæt og ideologier, og i den anledning af har valgt at benytte os af eklekticismen som en supplerende fremgangsmåde for hvordan vi bearbejder vores valgte teorier.

Vi vil derfor i dette afsnit – ud over en uddybning af Honneths og Rosas teorier - inddrage og beskrive brugen af eklekticisme som den måde, vi netop vælger at problembehandle gennem inddragelsen af diversiteten i vores teorigrundlag.

Axel Honneths anerkendelsesteori

Vi vil i dette afsnit redegøre for Honneths anerkendelsesteori. Honneth indskrives sig som nævnt som tredje generation indenfor kritisk teori. Honneth var elev af Habermas, i hvem han fandt stor inspiration, og han overtog endda hans professorater ved Institut for Socialforskning i Frankfurt, i 1996 (Juul & Pedersen, 2012: 320). Honneth skrev i 1985 "Kritik de macht", som et opgør med Frankfurterskolen (herunder Adorno og Horkheimer). Han er

siden gået i en selvstændig retning med sin doktorafhandling "Kampf um Anerkennung" (Red. Dansk titel: Kamp om anerkendelse - 1992), hvor han undersøger menneskers kampe om gensidige og indbyrdes anerkendelsesrelationer (Honneth, 2003: 7). Det er netop denne doktorafhandling vi vil benytte som primær kilde til beskrivelsen af Honneths anerkendelsesteori i denne rapport, sammen med et andet af Honneths værker: "Behovet for anerkendelse". Honneth har ligeledes senere analyseret konkrete lidelser, som følge af manglen på anerkendelse såsom bl.a. splittelse, ydmygelse og mangel på retfærdighed.

Anerkendelse er ifølge Honneth en eksistentiel betingelse for et vellykket liv, og han fokuserer på de samfundsmæssige barrierer for anerkendelse, hvor Habermas som tidligere nævnt snarere analyserer forholdet mellem system-og livsverden (Juul & Pedersen, 2012: 341). Anerkendelse skal opnås fra andre personer og handler om at påskønne og værdsætte et andet menneske. Derfor er det vigtigt og nødvendigt for mennesket at have en forståelse for andre menneskers livsopfattelse, handlen og gøren for at kunne anerkende et andet menneske (Honneth, 2003: 14). Ifølge Honneth vil subjektet altid søge anerkendelse, hvilket ses som nødvendigt for at kunne udvikle sig fuldt ud. Sker det ikke, risikerer det at føre til identitetstab og lidelse, hvorfor subjektet let kan miste det gode forhold til sig selv, (Honneth, 2003: 18). I forlængelse af ovennævnte, præsenterer Honneth tre forskellige sfærer, hvori mennesket kan opnå anerkendelse: *Privatsfæren*, *den retslige sfære* og *den solidariske sfære*. Ovennævnte sfærer vil vi introducere nedenstående, men selvom det ikke er alle sfærer, der er lige relevante i denne rapport, vil vi alligevel ikke udelukke nogle af dem, da fx den private sfære ifølge Honneth er den mest fundamentale form for anerkendelse, selvom den højst sandsynligt ikke vil have størst direkte betydning i denne kontekst. Dog kan bekymringer og usikkerhed eller direkte afskedigelse og arbejdsløshed blive en problematik på hjemmefronten, hvorfor privatsfæren også stadig inddrages som del af teorien, hvis den bliver relevant for inddragelsen af vores analyseafsnit. Fx kan arbejdsløshed let påvirke ens identitet og selvtillid samt medføre manglende anerkendelse i parforholdsrelationen.

Privatsfæren

Anerkendelse i privatsfæren opnås gennem familie og/eller nære bekendtskaber, generelt betegnet som subjektets primærrelationer. Ifølge Honneth er denne sfære den mest fundamentale form for anerkendelse, samt grundlæggende for børns udvikling af bl.a. selvtillid og selvværd. Her vil subjektet, gennem intime relationer, såsom kærlighed og

opmærksomhed, opsøge anerkendelse. Dermed vil subjektet opnå og tilegne sig den ønskede selvtillid, som medfører mod til at handle i verden, og disse er de fundamentale byggesten til kommunikation, hvilket gør det muligt at blive en del af et større socialt fællesskab. Modsat kan subjektet ligeledes opleve at blive krænket, hvis ikke den ovennævnte anerkendelse opnås gennem primær-relationerne, hvilket yderligere kan medføre, at subjektet mister den basale selvtillid, hvorfor psyken dermed kan beskadiges.

Den retslige sfære

Denne sfære bygger ifølge Honneth på, at alle individer føler sig ligeværdigt anerkendt i de samfundsmæssige relationer. Her handler det således i særlig grad om, hvordan forskellige institutioner forvalter deres virke ift. borgerne, fordi der herunder bl.a. er tale om lige rettigheder blandt borgerne i samfundet eller andre eventuelt mindre grupperinger i samfundet. Hvis man fx har mistet sin stemmeret, ikke har ret til velfærdsydelse eller føler sig diskrimineret i/af samfundet, vil det være ødelæggende for subjektets selvrespekt. I henhold til dette projekt, vil der kunne være tale om den solidariske sfære i forbindelse med flere forskellige relationer, bl.a. mellem regeringen og restauratørerne medarbejdere og lederne, samt hvordan branchen som erhverv føler sig anerkendt i og af samfundet.

Den solidariske sfære

De to ovennævnte sfærer (privatsfæren og den retslige sfære) er begge nødvendige for subjektet. Honneth mener dog ikke, at disse to sfærer alene er fyldestgørende, for at subjektet kan udvikle et positivt selv og en velfungerende identitet. Med den solidariske sfære menes der ifølge Honneth, sociale relationer, som kan opstå flere forskellige steder. Det er i denne sfære, man opnår anerkendelse i form af sine præstationer og kvalifikationer fra andre medmennesker i den sociale kontekst. Honneth beskriver ligeledes denne sfære som den grundlæggende betingelse for at opbygge et subjekts selvværd, som bl.a. skabes gennem de interne værdier i fællesskaber (Honneth, 2003: 37). Ligeledes kan subjektet modsat stå tilbage med en følelse af skam eller vrede, hvis subjektet nægtes denne anerkendelse gennem sociale relationer, hvorved det endeligt kan resultere i nedbrydelse af selvværdet (Juul & Pedersen, 2012: 342).

Axel Honneths anerkendelsesteori, vil vi primært benytte i forbindelse med vores interviews, da vi vil forsøge at udforme interviewspørgsmålene baseret på den inddragede teori. Her kan vi senere i rapporten benytte interviewpersonernes svar til at undersøge, hvorvidt de oplever henholdsvis anerkendelse eller krænkelse, primært i forbindelse med deres arbejde i restaurationsbranchen, dog både fra et samfundsmæssigt- og brancheorienteret perspektiv. Teorien er vigtig, da den kan være behjælpelig i forhold til vores analyseafsnit, hvor vi forhåbentlig vil kunne drage nytte af vores interviewpersoners svar. Her skulle vi gerne kunne benytte teorien på det transskriberede, og dermed kunne sige noget om, hvorvidt vores interviewpersoner føler sig krænkede og eller anerkendte i deres erhverv, fra både, samfund og arbejdsliv.

Hartmut Rosa

I dette projekt har vi valgt at inddrage Hartmut Rosas teori om fremmedgørelse og desynkronisering. Dette med henblik på at forstå den tvungne forandring i restaurationsbranchen og dens medarbejdere må affinde sig med i denne moratoriske tid, med afsæt i individets perspektiv. At en tid er moratorisk betyder, at den er tvunget i bero eller stilstand fra en anden part end den selv. Den tyske sociolog Hartmut Rosa (f. 1965) benytter det selv som et decelererende begreb i hans teori, og det afspejler på nuværende tidspunkt restaurationsbranchens medarbejderes arbejdsvilkår i form af de restriktive tiltag, som den danske regering har indført pga. COVID-19.

Rosa er kritisk teoretiker og ansat ved det sociologiske fakultet Friedrich-Schiller-Universität i Jena i Tyskland. Hans teori omhandler acceleration er en tredelt teori af forskellige former for acceleration, henholdsvis en teknisk acceleration, en social forandrings acceleration og endeligt en acceleration af livstempoet. De er defineret således: Teknisk: "(...) acceleration and goal directed processes through innovative techniques (...)" (Rosa, 2015, 74), social: "(...) an increase of the rate of decay of action orienting experiences and expectations and as a contradiction of the time periods that determine the present of respective functional, value and action spheres" (Ibid, 76) og livstempo: "(...) the increase of episodes of action and/or experience per unit of time as a result of a scarcity of time resources" (Ibid, 121).

De tre accelerationer skal forstås adskilt fra hinanden, men samtidigt ses som en treenighed, der er synkroniseret, hvis et individs/samfunds velvære er i fokus. Hvis én af de tre accelererer foran/hurtigere end de andre, vil der forekomme en desynkronisering, som er

det begreb Rosa beskriver denne instans under (Ibid, 17). En desynkronisering forekommer fx, hvis en teknologisk udvikling er for innoverende ift. ets samfunds økosystem/infrastruktur, eksempelvis el-biler og ladestationer, hvortil at individer, der overvejer at anskaffe sig en elbil, må tage in mente, om de har adgang til en ladestation til deres daglige livsførelse, eller om de må vente til den sociale forandring, at samfundet installerer flere ladestationer, følger trit med den teknologiske udvikling af elbilerne. Endvidere kan teknologiske forandringer også have en desynkroniserende effekt på livstempoets acceleration, fx ved el-løbbehjul og metrobyggeriet i København. De to eksempler på teknologiske accelerationer medførte/fører komplikationer ift. støjniveau for de nært beboende individer, der klagede/klager over problemer som fx søvnmangel (Transportudvalget, 2012-2013, besøgt 11/10-2020)

Et synkroniseret accelerationsamfund kræver derved, at når én af de tre områder accelerer, må de andre to følge trop, så accelerationen af samfundet i sit hele kan forløbe gnidningsfrit. Rosa benytter begrebet re-synkronisering for at beskrive denne instans (Rosa, 2015, 17).

Rosa skelner mellem individuelle og samfundsorienterede accelerationer. Den individuelle side tager afsæt i tid, mønstre og perspektiver, og læner sig op ad dets handlinger, ud fra hvilke instanser individet handler i, samt hvornår disse handlinger finder sted i tid med individets omkringværende andre mennesker. Med andre ord, acceleration på individbasis sker i relation til andre individer i dets livsførelse. Det forekommer eksempelvis på arbejdspladsen, i supermarkedet eller i hjemmet – hvor individer er samlet, accelererer og handler ud fra hinanden. Den samfundsorienterede acceleration beskriver de overordnede strukturer, som et individ kan handle i, selve arbejdspladsen, supermarkedet eller hjemmet. Samtidigt er tid også involveret i denne instans. Arbejdspladsen er sandsynligvis tilgængelig fra kl. 8-16, supermarkedet er åbent i bestemte tidsrum osv. Hvis disse instanser ikke stemmer overens med hinanden, vil de skabe en desynkronisering af accelerationen, og hverken supermarkedet eller individet vil kunne forstå hinanden eller arbejde sammen (Ibid., 14).

Rosa afdækker yderligere nogle instanser, hvortil samfundet ikke kan accelerere, og uddyber derved, at man er nødsaget til at veksle mellem disse instanser, der eventuelt kan mindske accelerationen for at opnå en re-synkronisering. Han kalder de eksisterende former for inertie (Ibid., 80).

Naturlige begrænsninger: biologiske, antropologiske og geofysiske, processer, der ikke kan accelerere uden ekstreme ændringer, fx tropisk fauna i nordlige lande m.m. (Ibid. 81).

Kulturelle decelerationer: Geografiske og sociale former, der ikke indgår under den almene accelerationskultur, fx nomadefolk, Amish folket o.l. (Ibid., 83).

Intentionel deceleration: Dette kan fx ses som en ideologisk tilgang, hvor individer selv trækker sig fra accelerationskulturen kortvarigt, fx ved længere rejser.

Moratorisk deceleration: Denne form er som nævnt i starten af afsnittet den form, vi anser gældende for vores problemstilling. Moratorisk deceleration omhandler pålagte restriktioner fra en anden part end individet selv, og positionerer individet i en decelererende situation, om det vil det eller ej.

Vi vil med dette afsnit og inddragelsen af Hartmut Rosa diskutere disse moratoriske påvirkninger på et individ fra restaurationsbranchen, med de restriktioner som regeringen har pålagt dem.

Eklekticisme

Eklekticisme kan defineres som: "at udvælge", og omhandler i en simpel forklaring en metode, hvori forskellige idéer, begreber, forklaringer, modeller og teorier sammensættes og bruges i sammenhæng med hinanden (Sonne-Ragans, 2012, s. 33). Disse forskelligheder stammer oftest fra forskellige videnskaber, discipliner eller felter - og sammensætningen via eklekticisme kaldes enten: interdisciplinær, tværdisciplinær, tværfaglig eller tværvideenskabelig, alt efter hvilken type der arbejdes med.

Formålet med at arbejde eklektisk er, at resultatet af vores empiri formår at stå mere konkret, da vi sideløbende med indsamlingen forudsætter krav fra forskellige disciplinære felter. Dette sikrer derved en mere kompleks rammeopsætning, som i sidste ende gerne skulle lede til et mere nuanceret udbytte til senere brug i analysen. Dette skal yderligere forstås således, at den empiriske virkelighed, som vi undersøger i denne opgave, *mennesker i restaurationsbranchen*, - netop ikke kun er underlagt ét disciplinært felt, men overlapper i flere forskellige som psykologi og sociologi, m.fl. En af vores opgaves styrker kommer bl.a. derfor til at fremstå i vores helhedskoncept af problemstillingen, der udover at tage højde for vores informanternes psykologiske perspektiv, også sætter det i relation til deres

socioøkonomiske livsverden og det samfund, vi alle lever i, i disse COVID-19 tider (Sonne-Ragans, 2012, s. 39).

Måden, hvorpå vi har udnyttet dette i opgaven, fremgår af bl.a. vores empiriindsamling i form af vores udarbejdede spørgsmål som vi stillede vores informanter. Disse var udviklet således, at udover introducerende spørgsmål, var de resterende opsat ud fra vores forskellige teorier. Fx et af punkterne i Atle Dyregrovs katastrofepsykologi, der forudsætter, at efter en katastrofal begivenhed, der har medført drastiske følger for et individs eget verdensbillede, vil individet søge at skabe sig en ny forståelse, ved at involvere sig i dets omkringværende livsverden. Dette tilsvarende spørgsmål formulerede vi på følgende måde: "Følger du mere med i fx pressemeddelser, eller tilsvarende samfundsrelevante nyhedsorienteringer, end før COVID-19? - Hvis ja, hvorfor?".

Denne arbejdsgang i form af eklektisk empiriindsamling vil være at finde udnyttet af i vores analytiske tilgang af vores interviews. Her er empirien netop opsat og udvundet på baggrund af vores forskellige teoretiske tilgange, som samtidigt dækker over flere forskellige disciplinære felter.

Katastrofepsykologi

Vi har også valgt at inddrage Atle Dyregrovs perspektiv på katastrofepsykologi for at bidrage til diskussionen om, hvordan vi som mennesker reagerer under katastrofale forhold. Vi antager COVID-19 for at være af katastrofal kaliber, bl.a. på baggrund af Dyregrovs egne udtalelser om katastrofers virke og effekt.

"Katastrofer er kendetegnet ved, at de medfører store menneskelige lidelser og store materielle ødelæggelser. De truer vores eksistens, identitet, værdighed og tryghed" (Dyregrov, 2009: s. 17).

Katastrofer forekommer på daglig basis, mere og mere hyppigt for den almene befolkning i den vestlige verden, primært pga. verdens teknologiske udvikling i form af formidlingsmulighederne gennem massemedier, men samtidigt også pga. klimaforandringerne, der ændrer den verden vi selv, her i Danmark, oplever.

Dyregrov adskiller katastrofer i forskellige kategorier bl.a. naturkatastrofer og menneskeskabte teknologiske katastrofer, samt også fra forskellige ontologiske synsvinkler,

om en hændelse er katastrofal eller ej. ”Rent medicinsk bliver katastrofer ofte defineret efter begivenheder, hvor det sædvanlige hjælpe- og behandlingsapparat ikke er tilstrækkeligt, dvs. situationer, hvor antallet af tilskadekomne overstiger den lokale behandlingskapacitet.” (Dyregrov, 2009, s. 17).

Underlagt de medicinale katastrofekrav kan samme hændelse forekomme katastrofal eller ej, alt efter hvor den sker. I mindre udviklede landsbyer med begrænsede ressourcer kan et trafikuheld, hvis det netop overskrider behandlingskapaciteten, betegnes som en katastrofe, hvori selv samme antal tilskadekomne i en storby ikke nødvendigvis vil betegnes som en katastrofe.

I sociologien ”... definerer man katastrofer som begivenheder, hvor der inden for et afgrænset geografisk område brydes et stort antal menneskelige bånd” (Dyregrov, 2009, s. 17). Dette betyder bl.a., at man ved de fleste flyulykker, hvor alle omkommer, ikke gennem et sociologisk synspunkt vil antage hændelsen som en katastrofe, da passagerne oftest ikke kommer fra samme, afgrænsede geografiske område.

I psykologien derimod tages traumer og personlige katastrofer med i betegnelsen, hvilket derfor kan inddrage mange flere, hvis ikke alle, former for katastrofale hændelser. I psykologien bliver behandling af pårørende eller berørte taget i betragtning, og det er en af årsagerne til, at vi har valgt at undersøge katastrofeteori i relation til dette projekt.

Som mennesker anser vi verden, forud for en traumatisk katastrofal oplevelse, som ganske gemen og forholdsvis forudsigelig. Hverdagens dilemmaer forekommer oftest ikke uden en forudgående eksisterende kontekst, og bliver derigennem indkodet i vores tankestrøm tids nok til at kunne bearbejdes inden for vores egen forståelse af verden. Det er en del af vores eksistens, identitet, værdighed og tryghed jf. ovenstående. Når denne forudsætning for vores individualitet udfordres i en sådan grad, at der er tale om psykologisk katastrofalt, kan det fordre en nødsaget ændring af vores forståelse af vores egen verden, som endvidere kan medvirke til øgede kognitive konsekvenser, fx ved stress eller depression. ”Inden katastrofen rammer os, oplever vi verden som relativt forudsigelig, meningsfuld, retfærdig og tryk. Alle disse antagelser kuldkastes, når der sker en katastrofe. Mennesker, som rammes af en katastrofe, må efter denne gradvist opbygge nye antagelser om verdenen eller omforme de gamle.” (Dyregrov, 2009, s. 38).

Disse nye antagelser om verdenen, eller omformningen af eksisterende, bliver pålagt individet, uden at det selv er indehaveren af omvæltningen pga. en katastrofes ubarmhjertige natur, der netop som beskrevet ovenstående, truer individets eksistens og tryghed. Det kan endvidere manifestere sig på mange måder, fx økonomisk ved job-usikkerhed, lønnedslag eller fyringer, men også andre mere psykologiske ved identitetskriser og værdighedskomplekser.

Yderligere er der som nævnt i den psykologiske forståelse af en katastrofe også involveret pårørende og berørte, hvilket i denne sammenhæng med COVID-19 medfører, at man ikke behøver fysisk selv at have været smittet med sygdommen for, at det kan have katastrofale følger for ens persona og fremtidige livsførelse. "Det er altså ikke blot den fysiske nærhed eller selve oplevelsen af katastrofen, som er forbundet med senere problemer, men også den "psykologiske" nærhed." (Dyregrov, 2009, s. 59).

Undersøgelser udarbejdet efter naturkatastrofer viser tendenser, der ift. de psykologiske konsekvenser både kan fremstå korte- og langsigtede, med helt op til 10 års efterfølgende psykologiske problematikker som angst, spændinger, irritabilitet og søvnforstyrrelser (Ibid., 46). Men også somatiske konsekvenser kan forekomme efter katastrofesituationer og ses i form af bl.a. flere lægebesøg, nedsat immunforsvar og forhøjet blodtryk i områder, hvor naturkatastrofer har hændt (Dyregrov, 2009, s. 47).

Vi har nu gennemgået, hvad der kategoriserer katastrofer, og hvordan berørte potentielt kan blive påvirket uden selv direkte at være indblandet i en katastrofe i førstehåndsperspektiv, samt hvilke psykologiske og somatiske konsekvenser, det kan indebære. Senere i denne opgave vil vi bruge det skrevne til at analysere mennesker, der arbejder i restaurationsbranchen i Danmark, med Covid-19 pandemien som eksempel på en katastrofe.

Analyse og diskussion

Måden, hvorpå vi har valgt at udarbejde analysedelen af denne rapport, er, at opdele den efter temaer, som vi har fundet henholdsvis gennem vores teorier og interviews. Dvs. at de fire forskellige personer, vi har interviewet, ikke hver især får deres eget afsnit, men i stedet vil deres holdninger, meninger og udtalelser blive flettet sammen under nævnte temaer. Løbende vil vi derudover diskutere vores resultater op mod de data, vi har inddraget i vores State of the Art afsnit. Dette for at finde ud af, om vi kan nikke genkendende til samme tendenser, samt vurdere hvordan vores arbejde kan bidrage til yderligere forståelse for den nichebranche, vi arbejder med, kontra samfundet som helhed.

Arbejdsliv og økonomi

Hvordan har COVID-19 påvirket restauranterne og nærmere bestemt deres medarbejderes arbejdsliv? For at danne en læsevenlig struktur for analysen har vi valgt at opsætte nogle forskellige rammer for disse underafsnit, hvori dette (**Arbejdsliv og økonomi**) derfor skal forstås som en typisk arbejdsdag for vores informanter, deres arbejds gange, opgaver m.m. Yderligere skal det her afdækkes, at vores informanters positioner i deres virksomheder varierer, hvorfor alle ikke altid påvirkes ens. Dette er ligeledes en overvejelse, vi har med i udarbejdelsen af vores interviewspørgsmål, netop derved at man er nødt til at stille informanterne varierede spørgsmål, afpasset deres stilling/position. Dog skal det siges, at vi med den kritisk teoretiske tilgang og inddragelsen af Honneth og Rosa ikke tillægger denne forskel i rang yderligere betydning for vores undersøgelse. Dette skyldes, at netop disse to primær-teoretikere ikke har denne forskel som et hovedfokus i vores inddragede teorier, selvom de er kritiske teoretikere.

Ens for alle fire interviewpersoner er, at restriktionerne, som restaurationsbranchen er underlagt pga. COVID-19, markant har ændret deres arbejdsliv. De to med primære opgaver i form af logistik og kontorarbejde, Erik og Silas, har hver især måttet træde til på 'gulvet', altså fungere som tjenere på deres respektive restauranter. Dette kan bl.a. ses i Eriks udtalelse, da der bliver spurgt ind til, hvordan restauranterne kan mærke restriktionerne i arbejdsdagen:

"...samtidig med at de to partnere også er nødt til at træde til på gulvet, når der er behov for det, for at spare penge". (Bilag 2: s. 3).

Denne konsekvens kan bl.a. pege i retning af Dyregrovs katastrofepsykologi, da pandemien har sat sine tydelige spor i måden, hvorpå Eriks overordnede er nødsaget til, at påtage sig andre arbejdsopgaver, for at holde "skibet oven vande". Ligeledes kan en trussel af individets eksistens og tryghed manifestere sig ved fx økonomiske kriser i form af faldende omsætning eller lønnedgang, hvilket er en klar realitet for ovenstående informant. Dette er ifølge Dyregrov en stressfaktor, når valg og beslutninger bliver taget, uden man selv har mulighed for at påvirke eller kontrollere situationen (Dyregrov, 2009, 38-39). Samtidigt kan ovennævnte udtalelser også pege i retning af Honneths teori om anerkendelse i den retslige sfære. Dette nærmere forstået, da Erik forklarer, at ejerne ikke har mulighed for at holde restauranterne åbne uden selv at træde til i andre roller. Dette betyder, at de selv må agere tjenere, samtidig med at de er nødsaget til at sende medarbejdere hjem, og yderligere kaste flere penge i restauranterne, hvis de vil have muligheden for modtagelse af hjælpepakker. Noget sådant kan ifølge Honneth være ødelæggende for subjektets selvrespekt. Erik fortæller:

"Jamen de er selvfølgelig enormt pressede også økonomisk, da de har smidt en masse penge i projektet i starten af COVID-19". (Bilag 2: s. 4).

Der ses yderligere flere understøttende eksempler på dette fra ejeren af de to restauranter (Silas), som også oplever at restriktionerne fra regeringen rammer deres erhverv hårdt. Silas fortæller:

"Økonomisk set for forretningen vil jeg skyde på at det har kostet et sted mellem 500-800.000 alt i alt i tabt indtjening og tabt omsætning". (Bilag 1: s. 1).

Dette bakkes yderligere op af HORESTAs udtalelser fra tidligere afsnit, som også understøttes gennem statistikker fra Danmarks Statistik. Heraf fremgår det netop, at det er restaurationsbranchen, der er hårdest ramt. I en artikel fra HORESTA skrives følgende:

"Kritikken opstår bl.a. på baggrund af, at det viser sig, at netop restaurationsbranchen er underlagt flere restriktioner end noget andet erhverv." (jf. Horesta afsnit, s 12).

Ift. Honneth kan dette være et bud på en krænkelse af den retslige sfære, da restauratørerne står uforstående tilbage med en følelse af uvished om, hvorfor netop deres erhverv skal lukke allerede kl. 22, uden at de får de samme hjælpepakker som i foråret. Dette kan altså føre til krænkelse af subjekterne, da de ikke har ret til disse velfærdsydelse, hvis de tjener så meget som en krone under nedlukningen. Her er der dog kun tale om selve restauratørerne, konkret Silas, da medarbejderne ikke som sådan kan modtage direkte kompensation i form af hjælpepakker. Samtidig vil restauratørerne og som sådan også deres medarbejdere føle sig diskrimineret ift. samfundet, da de er den branche med flest restriktioner (jf. Horesta afsnittet). Her kan krænkelsen ligeledes opstå i forbindelse med, at der mangler grundlag for og forklaring på restriktionerne, hvilket vi kan se i flere af udtalelserne fra vores informanter, men også i vores sekundære empiri fra HORESTA, som bl.a. skriver følgende:

“Yderligere efterspørges en rettesnor for hvornår og hvordan restriktionerne lempes eller udfases” (jf. Horesta afsnit, s12).

Tillige kan denne tendens til ændrede handle-mønstre også ses i Eriks udtalelse om, hvordan de kæmper med at holde liv i restauranterne. Han nævner både, at de har stoppet åbningen af en ny restaurant

“...og var ved at åbne vores femte restaurant, hvilket er blevet sat helt på hold nu, og vi ved ikke, hvornår vi kan tænke det igen... ”, (Bilag 2: s. 3). samt at de uden held har forsøgt sig med idéen om take-away. *“Der har vi simpelthen for mange medarbejdere til, at det [take away] vil kunne give mening, da det vil fjerne muligheden for statens hjælpepakker”. (Bilag 2: s. 3).*

Desuden har mundbinds-, afstands- og generelle hygiejnerestriktionerne bevirket ændringer for alle fire informanter i deres arbejdsgange, hvilket har medført en nødvendig omstillingsparathed. Dog udtaler tre ud af de fire sig ikke om fysiske komplikationer ved disse ændringer. Dog understreger Helle en anden problematik ved netop mundbindene, nemlig at hun per automatik står tættere på gæsterne, fordi hun er nødt til at tale højere for at overdøve støjen i restauranten gennem mundbindet, som hindrer lyden.

”...nu står vi bare endnu tættere og snakker endnu højere, fordi vi skal overdøve larmen men også tale igennem maskerne” (bilag 4: s. 2).

Desuden understreger hun også irritationen ved afspritning, som hun nævner i længden er ubehagelig for hendes hænder.

En anden komplikation opstod for Erik, der måtte træde til på gulvet for at bidrage, samtidigt med at hans logistiske arbejde med bl.a. vagtskema, indkøb af råvarer o. lign. også ændrede sig fra vante forhold til nu mere restriktive og udfordrende:

”Nu sørger vi mere for at være opdelt på de fire restauranter for ikke at mødes på kryds og tværs pga. smittefare” (bilag 2: s. 3).

Endnu en fælles problematik for dem alle er den fastsatte lukketid kl. 22, også selvom de igen alle er mere eller mindre forstående overfor, at der skal være et kollektivt tidspunkt for alle restauranter, er selve tidspunktet uforståeligt på baggrund af manglende information fra regeringen.

- **Tjalfe:** *”Når det er sagt, kan jeg nok ikke helt se logikken i, at vi skal lukke kl. 22:00” (bilag 3: s. 1).*
- **Erik:** *”... men jeg forstår ikke hvorfor lige kl. 22, for bare en time eller to mere havde virkeligt betydet meget” (bilag 2: s. 2).*
- **Helle:** *”Jeg forstår ikke, hvorfor det lige blev kl. 22, der var det gyldne tal, det virker som om, det er taget ud af luften fra hvornår ældre mennesker alligevel er færdige med at spise og skal hjem” (bilag 4: s. 2).*
- **Silas:** *”Altså både ja og nej. Jeg synes, at man kunne have brugt noget mere krudt på, om det havde en reel forskel, at det var kl. 22 eller kl. 23. Hvad er det præcist, der sker i den time?” (bilag 1: s. 3).*

Som det ses, er der konsensus blandt vores informanter om, at informationen om, hvorfor kl. 22 netop er det rette tidspunkt, har været uklar. Her er der altså et punkt fra Jørgensen en als. artikel: *’Compliance without fear’*, vi delvist kan nikke genkendende til. Et af punkterne er, at korrekt/konkret vidensdeling af information er den mest holdbare løsning for at skabe

en befolkning, der vil indordne sig under nye restriktioner. På trods af dette synes virkeligheden dog at være sådan, at selvom informationerne på området er utilstrækkelige, indretter restauranterne sig alle under forholdene og lukker kl. 22, selvom det er stressende og ofte indebærer, at man må skynde på de sene gæster. Erik:

"Ja, men vi prøver da også at få det bedste ud af situationen ved forskellige nye initiativer, men ellers er der jo ikke så meget at gøre ved det" & "selvom det nogle gange bliver hektisk at nå det hele inden kl. 22:00, hvorfor det til sidst kan blive meget stressende, og man må ende med at smide folk ud lidt hurtigt" (bilag 2: s. 3).

Ovennævnte citater har alle mere eller mindre en direkte kobling til regeringens restriktioner, da det påvirker vore informanternes arbejdsdag på flere forskellige leder og kanter. I forhold til den kritiske teori, kan det ligeledes ses som både en krænkelse og fremmedgørelse af subjektet selv. Sagen er jo den, at Folketinget i foråret vedtog en midlertidig COVID-19 lov, som skulle gøre det muligt for regeringen at regere uden om Folketinget i relation til krisen. Det betyder, at regeringen kan indføre restriktioner og begrænsninger i folks virke uden at have flertal for det i Folketinget. På den måde er de grundlovssikrede frihedsrettigheder for fx selvstændigt erhvervsdrivende flere gange i løbet af året blevet krænket. Loven udløber til marts, men Socialdemokratiet har undervejs forsøgt at få indført en ny enevældig magt til sundhedsministeren i krisesituationer, hvilket der dog ikke har været flertal for. Alt dette har medført mange krænkelser, som de fleste samtidig dog i situationen har været forstående overfor. Mange af restriktioner har især ført til krænkelser af vores informanter, da deres branche er den hårdest ramte.

"Denne sfære bygger ifølge Honneth på, at alle individer føler sig ligeværdigt anerkendt i de samfundsmæssige relationer... Herunder er der bl.a. tale om lige rettigheder blandt borgerne i samfundet eller andre eventuelt mindre grupperinger i samfundet" (jf. Axel Honneths Anerkendelsesteori afsnit, s. 18).

Yderligere kan det diskuteres, hvorvidt der i relation til Honneths teori er tale om en institutionel krænkelse af borgerne, fordi det, at regeringen begrænser restauratørernes frihed til at drive deres erhverv, er at gå på kompromis med de borgerlige rettigheder, som

karaktiserer et demokrati og en retsstat. Regeringen lever altså midlertidigt ikke op til principperne herfor og sætter også magt bag restriktionerne ved at sætte en anden institution, politiet, ind for at håndhæve begrænsningerne, så restauratørerne kan få store bøder, hvis deres restaurant ikke lukker kl. 22.

Ovenstående kommentar med stress som følgevirkning af den pålagte lukketidsrestriktion er også interessant at bide mærke i, ift. til Hartmut Rosas desynkroniserings- og accelerationsteori. Den moratoriske tid er at finde ved netop den udefrakommende restriktion fra regeringen, som sætter en stopper for én af de tre accelerationsfaktorer, nærmere bestemt den sociale forandrings-acceleration, ved at lukke restauranterne kl. 22:00. Som følge af dette ses netop, at accelerationen af livstempoet for medarbejderne ikke kan accelerere. Man kan dog spørge sig selv, hvorvidt der er tale om en decideret desynkronisering eller blot stilstand, for som teorien angiver, sker desynkronisering kun hvis en instans accelererer hurtigere end de to andre eller én anden

”et synkroniseret accelerationssamfund kræver derved at når én af de tre områder accelerer, at de andre to følger trop, så accelerationen af samfundet i sit hele kan forløbe gnidningsfrit” (Rosa, 2015, 17).

Til dette vil vi argumentere på baggrund af Silas’ udtalelse om restaurationsbranchen som helhed, at den oftest altid forsøger sig at være i vækst/acceleration

”... simpelthen fordi det har været den vækstplan vi har gået efter...” (bilag 1: s. 5).

Dette som svar på spørgsmålet omkring generel økonomi for hans to restauranter. Herefter vil vi gå videre med diskussionen af det sociale aspekt blandt vores informanter på restauranterne, såvel hvordan de agerer på arbejdspladsen både indbyrdes i staben som i kontakten med gæsterne.

Socialt

Vi har valgt at inddrage den sociale del af analysen efter vores afsnit om arbejdsliv og økonomi, da vi mener, det har en naturlig sammenhæng. Dette nærmere forklaret derved, at

flere af vores informanter har nævnt problematikker vedr. pandemien og deres sociale liv, som finder sted og er en stor del af deres arbejde. Det sociale aspekt er en vigtig faktor i en branche som restaurationen, og restriktionernes effekt påvirker medarbejdere og ledere negativt, både før, under og efter arbejde. Dette kan medføre flere former for psykiske konsekvenser, som vi i dette underafsnit vil forsøge at uddrage.

Hvordan påvirker restriktionerne, grundet COVID-19, vores informanter på det sociale plan, både på arbejdet, men også i andre sociale sammenhænge? Bl.a. har vores ene informant Helle udtalt følgende:

"... men jeg føler ikke vi har samme kemi eller forståelse for hinanden, heller ikke for gæsterne. Jeg tror, det er fordi, vi har mundbind på..." (bilag 4: s. 1).

Helles udtalelse kommer i forlængelse af en spekulation, hun selv gør sig ift. det sociale aspekt på hendes arbejdsplads, hvor hun nævner, at fremgangsmåden har ændret sig både fra før COVID-19, men også under COVID-19.

"...i starten sad vi meget i restauranten efter lukketid, fordi det var det eneste sted, fx om fredagen og lørdagen, men det er ligesom døet lidt ud efterhånden" (bilag 4: s. 1).

Erik udtaler i samme stil med Helle et svækket socialt samvær medarbejderne imellem:

"Man kan sagtens mærke på sammenholdet, at der er sket noget. Vi plejer at være meget sammen og tætte socialt også efter lukketid, hvilket nærmest er stoppet helt." (bilag 2: s. 4).

I ovenstående to citater kan man se tydelige spor af tendenser, som kan føre til nedbrydelse af subjektets selvværd. Dette sker ifølge Honneth, hvis ikke subjektet opnår den ønskede anerkendelse gennem sine medmennesker i sociale kontekster.

"Med den solidariske sfære menes der ifølge Honneth, sociale relationer, som kan opstå flere forskellige steder. Det er i denne sfære, man opnår anerkendelse i form af sine præstationer og kvalifikationer fra andre medmennesker i den sociale kontekst." (jf. Axel Honneths anerkendelsesteori afsnit, s. 18).

I og med at Helle arbejder på en restaurant ofte til kl. 22, får hun ikke muligheden for at deltage i de sociale arrangementer, hun ellers ville have indgået i – som primært var på barer med hendes veninder – da disse også lukker samtidigt med hendes arbejdsplads, hvorfor restauranten har været det 'eneste sted'. Dette sted, uddyber Helle dog også, er udvandet nu, bl.a. fordi hun og hendes kollegaer ikke har samme kemi/forståelse for hinanden som tidligere. Videre forklarer hun:

"... jeg er nemlig et mere udadvendt menneske og mangler lidt nye indtryk tror jeg" (bilag 4: s. 3).

Dette citat kommer i forlængelse af udtalelsen om, at nu hvor fællesskabet i restauranten er ikke-eksisterende, er hun mere hjemme med sine bofæller, men heller ikke her opnår hun det fyldstgørende sociale aspekt, hun er vant til og har behov for. Ligesom tidligere nævnt kan der også her i Helles citat ses en mangel på opbyggelse af selvværd gennem de interne værdier i fællesskaber, som hun før har været vant til på arbejdet, ligesom hun mister muligheden for at opnå anerkendelse for hendes kvalifikationer og præstationer fra kollegaer og gæster. (Honneth, 2003: 37).

Ift. det sociale aspekt mellem medarbejderne og gæsterne har Helle også bemærket en ændring i den negative retning. Her begrundes hun sine oplevelser primært baseret på mundbindets restriktioner i forhold til visuel kontakt.

"Det kan være underligt at kigge direkte ind i øjnene på en fremmed, og hvis øjnene er det eneste man kan se, er det måske nemmere at kigge væk." (bilag 4: s. 2).

Citatet skal forstås som værende en argumentation for, hvorfor hendes gæster ikke på samme vis som førhen indikerer tilfredshed i deres udtryk ift. maden/service.

"Jeg føler ikke samme glæde fx fra gæsterne, hvis jeg spørger, om alt er som det skal være, også selvom jeg prøver at smile overdrevet, så man kan se det på mine øjne" (bilag 4: s. 2).

Ydermere tilføjer Tjalfe til samme dilemma, at netop det skærpede sociale aspekt mindsker hans motivation for at arbejde i restaurationsbranchen. Samtidigt føler han, at han kan mærke samme effekt på hans gæster/kunder.

"...meget af det sociale, som er noget af det, der motiverer en som mig, er der fjernet meget af. Vi kan ikke ses på samme måde efter arbejdet, og på arbejdet kan vi heller ikke være de samme som før. Det er også en ting, som vores gæster kan mærke, og vi kan mærke det på dem og os selv" (bilag 3: s. 2).

Motivationsfaktoren, som Tjalfe nævner, er også at finde i Helles udtalelser. Selvom hun starter vores samtale ved at introducere sig selv som fuldtidstjener, inddrager hun også en kort bemærkning om potentiel studie/uddannelse i fremtiden.

"Jeg arbejder fuldtid og tænker stadig over, om jeg vil studere en dag, det ved jeg ikke endnu..." (bilag 4: s. 1). Til sidst under vores telefoniske samtale ændrer hun dog delvist standpunkt på dette spørgsmål og udtaler efterfølgende: *"For mig tror jeg det har betydet, at jeg er blevet mere sikker på, at jeg gerne vil have en anden uddannelse"* (bilag 4: s. 3).

Hun argumenterer selv for skiftet i hendes tanker som en følge af mangel på jobsikkerhed, men ydermere starter hun også sin udtale med:

"Jeg tror bare, selvom jeg er glad for at være tjener og arbejde i den her branche med masser af mennesker og maden og servicen, så er det ubehageligt, det der med ikke at vide, om jeg har et arbejde i morgen pga. noget, jeg ikke selv kan styre" (bilag 4: s. 2).

Et diskuteret spørgsmål er at finde her, for hvorvidt det kun er manglen på jobsikkerhed, hun frygter så meget, at hun overvejer at starte uddannelse/skifte branche, selvom hun er glad for sit nuværende arbejde. Som hun har brugt det meste af interviewet på at understrege, er hendes branche som serviceudøver kombineret med mad og kultur, mistet den tilgang og kraft hun netop er glad for. Om end årsagen er den ene eller den anden, er en af Dyregrovs argumenter at finde i denne problematik. Nærmere bestemt ideen om omvæltning af individets verdensforestilling på baggrund af hædt katastrofe. Denne sidste

reference leder analysen videre til næste tema, det psykiske, hvor bl.a. Dyregrovs teori yderligere er inkluderet.

Psykisk

Vi vil til sidst i dette analyseafsnit runde af med og fokusere på de psykiske påvirkninger af vores informanter i restaurationsbranchen. Dette har vi valgt at gøre, da denne sidste del af analysen, samt det psykiske aspekt peger i retning af de allerede nævnte problematikker, hvorfor det samler fint op på problematikkerne, og fordi vi med denne rækkefølge mere kvalificeret kan analysere på de psykiske konsekvenser ved de forrige temaer. Her ser vi yderligere en mulighed for at inddrage alle vores teorier under samme afsnit og dermed også at kunne diskutere dem mod hinanden ift. netop de psykiske/mentale faktorer og problematikker, vi analyserer os frem til måtte opstå, da flere af disse problematikker kan relateres tilbage til den anvendte teori om psykiske konsekvenser, jf. både Rosa, Honneth og Dyregrov.

Når vi holder vores udtalelser op mod hinanden, ser vi flere tydelige og sammenlignelige tendenser på psykiske konsekvenser, grundet COVID-19 og ikke mindst af restriktionerne fra regeringen. For at starte fra en ende af kan vi se nærmere på Silas, som er ejer af to restauranter i København. Silas starter tidligt ud med at gøre os opmærksomme på det økonomiske pres. Dette citat har vi benyttet i den første del af analysen under de arbejdsmæssige og økonomiske forhold, men vi vil ligeledes gerne analysere videre på denne udtalelse, da det bl.a. i dette eksempel kan ses, at det økonomiske aspekt også er med til at skabe psykiske problemer. Silas antyder bl.a. efterfølgende, at det har været en bekymrende periode på flere parametre.

“Altså jeg synes det har været ret hårdt. Som menneske, som borger, som person, som restauratør – det har været meget bekymrende, det har været usikkert, man har ikke vidst, hvad der kom – der har været en sten i maven.” (Bilag 1: s. 2).

Her kan det ses, hvordan det økonomiske aspekt er med til at danne bekymringer og usikkerhed i branchen. Samtidig kan dette ifølge Honneth medføre psykiske konsekvenser i

form af aftagende selvrespekt hos det enkelte subjekt, hvis man føler sig diskrimineret af samfundet (jf. Axel Honneths anerkendelsesteori afsnit s. 18).

I forlængelse af dette besvarer Silas ligeledes spørgsmålet om, hvordan han forholder sig til regeringens restriktioner, og hvordan de påvirker ham. Hertil svarer han bl.a. følgende:

“I regeringen tror jeg måske bare, at jeg er et hvilket som helst branchekodenummer” (Bilag 1: s. 3).

Til dette må siges, at han ikke føler sig anerkendt af regeringen hverken på et personligt plan eller i hans branche, da man ifølge Honneth, i den retslige sfære, ligeledes er nødt til at opnå sin anerkendelse gennem kvalifikationer og præstationer, hvilket er med til at opbygge subjektets selvværd (jf. Axel Honneths anerkendelsesteori afsnit, s. 18).

Yderligere udtaler vores restaurantchef (Erik), at de har været nødsaget til at opsiges medarbejdere under pandemien, grundet uenigheder og manglende indtjening, hvilket må siges at være en konsekvens af de restriktioner, der har ramt netop denne branche så hårdt. Under samtalen, hvor Erik forklarer om, hvordan situationen har ændret sig siden COVID-19, bliver han spurgt ind til, om det har medført fyringer, hvortil han svarer følgende:

“Jo det er der, men kun nogle få stykker. De var blevet bedt om at gå ned i løn, hvilket de ikke ville, så derfor blev de opsagt.” (Bilag 2: s. 5).

Denne udmelding bevirker en klar ændring i hverdagen på restauranten, hvor man har været nødsaget til at tage drastiske beslutninger, for at holde forretningen kørende. Dette har haft betydning for medarbejderne, som har stået tilbage med en klar følelse af manglende anerkendelse, da de ikke har kunnet opnå den ønskede anerkendelse i hverken den mindre (arbejdet) eller den større gruppering (samfundet). Yderligere er konsekvenserne af restriktionerne med til at ødelægge og helt fjerne forholdet mellem nogle af medarbejderne, idet de bliver opsagt, hvilket peger i retning krænkelse af både den solidariske- og den retslige sfære jf. Honneths anerkendelsesteori.

Konklusion

Vores problemformulering tager udgangspunkt i spørgsmålet om, hvilke psykologiske implikationer regeringens restriktioner i forbindelse med COVID-19 har for restauratører og deres ansatte. For at besvare dette, har vi først set på de forskellige restriktioner, de løbende er blevet underlagt, samt hvad COVID-19 generelt har medført som pandemi for det danske samfund. Udover disse konkrete data for COVID-19 har vi også inddraget to videnskabelige artikler som sekundær empiri for at diskutere vores resultater op imod deres, for sammenligninger og det modsatte.

Ovenstående har først og fremmest medbragt en forståelse for, i hvilket omfang vores valgte målgruppe har måttet redefinere sig selv som institution, virksomhed og individ. Denne redefinering har vi desuden undersøgt via fire telefoniske interviews med bl.a. tjenere og restauratører, som vi har udforsket via tre forskellige teorier og deres forskellige holdninger/meninger på problemstillingen.

Vi har set tegn på manglende anerkendelse på såvel individplan som på institutionsplan ud fra Honneths teori, der har bidraget til forhøjede stressniveauer hos vores informanter ud fra deres daglige livsførelse samt i deres arbejdsposition.

Vi har set tegn ved Dyregrovs katastrofepsykologi, om potentielle fremtidige psykiske komplikationer ved pandemien, selv hvis et individ ikke direkte påvirkes af virussen. Og vi har set tegn på en desynkronisering af accelerationssamfundet i form af regeringens restriktioner for restaurationsbranchen, som har medført en moratorisk stilstand for medarbejderne såvel som restauranterne. Alt i alt vil et udspil fra regeringens side om kompensation til de berørte anbefales, økonomisk såvel som psykisk, for at mindske effekten af Dyregrovs teoretiske beretninger om varige men i op til 10 år efter katastrofetilfælde.

Litteraturliste

Bøger

Brinkmann, S. & Tanggaard, L., (2010): Kvalitative metoder: En grundbog. Hans Reitzels Forlag.

Føllesdal, D., Walløe, L. & Elster, J., (1992): Politikens introduktion til moderne filosofi og videnskabsteori. Politikens Forlag A/S.

Honneth, A., (2003): Behovet for anerkendelse. Hans Reitzels Forlag.

Honneth, A., (2006): Kampen om anerkendelse. Hans Reitzels Forlag.

Juul, S. & Pedersen, B. L., (2012): Samfundsvidenskabernes Videnskabsteori. Hans Reitzels Forlag.

Kvale, S. & Brinkmann S., (2015): Interview - Det kvalitative forskningsinterview som håndværk. Hans Reitzels Forlag.

Jacobsen, H., M., Lippert-Rasmussen, K. & Nedergaard, P., (2015): Videnskabsteori - I statskundskab, sociologi og forvaltning. Hans Reitzels Forlag.

Rosa, H., (2014): Fremmedgørelse og acceleration. Hans Reitzels Forlag.

Lübcke, P., (2010): Politikens filosofi leksikon. Politikens Forlag A/S.

Vanessa Sonne-Ragans, (2012): Anvendt videnskabsteori. Samfunds litteratur forlag.

Dyregrov, A., (2009): Katastrofefpsykologi. Dansk Psykologisk Forlag.

Artikler

Jørgensen, F., Fly Lindholt, M., Bor, A., & Bang Petersen, M. (2020): *Does the introduction of a mandatory policy on face mask use elicit risk-compensation? Evidence from Denmark during the SARA-CoV-2 pandemic using an instrumental variable approach.* Department of Political Science, Aarhus University.

Jørgensen, F., Bor, A., & Bang Petersen, M. (2020): *Compliance Without Fear: Individual-Level Protective Behaviour During the First Wave of the COVID-19 Pandemic.* Department of Political Science, Aarhus University.

Hjemmesider

Horesta

<https://www.horesta.dk/>

besøgt: 10/12-2020.

Hope-projekt

<https://hope-project.dk/#/>

besøgt: 15/12-2020.

Coronasmitte

<https://coronasmitte.dk>

besøgt 11/10-2020.

Fødevarestyrelsen

<https://www.foedevarestyrelsen.dk/Leksikon/Sider/Coronavirus-og-foedevarer-Cafeer-restauranter.aspx> besøgt 11/10-2020.

11/10-2020.

Transportudvalget

<https://www.ft.dk/samling/20121/almdel/tru/spm/280/svar/1028291/1215904.pdf>

besøgt 11/10-2020.